

Apie Joną Mikelinską, jo dukterėčią Angelę ir režisierių Juozą Miltinį

Užsukę į žymiojo režisieriaus Juozo Miltinio memorialinį butą Panevėžyje, tikriausiai sutiksime Angelę Mikelinskaitę. Iš Vaškų krašto kilusi bibliotekininkė jau ketvirtį amžiaus gilinasi ir žmonėms pristato šios asmenybės palikimą, veda ekskursijas. Puoselėja ir savo dėdės, rašytojo Jono Mikelinsko (1922-2015) atminimą. Pasirodo, šie vyrai yra ir susitikę... Prisėdusios tarp UNESCO saugomų J. Miltinio (1907-1994) knygų kolekcijos, įsikalbėjome apie jos gimtuosius Ratkūnus, įsiminusius dėdės Jono žodžius ir viso gyvenimo mįslę - Juozą Miltinį.

Virginijaus BENĄŠO nuotr.

Angelė Mikelinskaitė – iš Vaškų krašto kilusi ilgametė bibliotekininkė, sauganti Panevėžį išgarsinusio režisieriaus Juozo Miltinio palikimą bei puoselėjanti savo dėdės rašytojo Jono Mikelinsko atminimą.

Apie Joną Mikelinską, jo dukterėčią Angelę ir režisierių Juozą Miltinį

Kotryna KRAPTAVIČIŪTĖ

(Atkelta iš 1 p.)

Ratkūnų duona, džiovinti obuoliai ir beldimas į klėties duris

Angelės pavardė sufleruoja, jog yra kilusi iš rašytojo Jono Mikelinsko giminės. Jos tėvai – Jono brolis Valentinas ir Stanislava Apolonija Mikelinskai. Abu dirbo prie ūkio, užaugino tris dukras: Angelę, Aldoną ir Virginiją. Pirmuosius ketverius savo gyvenimo metus Angelė augo Ratkūnuose, kartu su tėvais, močiute Paulina ir teta Veronika, kurią visi meiliai vadino tetulyte. Vasaromis aplankydavo dėdė Jonas. Kad Ratkūnuose gyventa, šiandien liudija tik švedmečio kapeliai tarp miškų ir plytinčių laukų, po Lietuvą bei pasaulį pasklidę ne tik J. Mikelinsko tekstai, bet ir tapyti paveikslai. Nors sakydavo, kad žodžiais gali pasakyti daugiau nei vaizdais, todėl netapo dailininku. Vienas darbų vaizduoja senąją Saločių (kur mokytojavo) bažnyčią. Deja, po dėdės mirties šio paveikslas dar nepavyko rasti. Liudija ir galybė prisiminimų:

Su mama lankyti močiutės Puodžiūnuose.

– Ratkūnuose buvo nusistovėjęs kasdienybės ritmas, gyvenimas vyko čia ir dabar. Mums, vaikams, buvo smalsu tą ritmą sudrumsti, – nirdama į prisiminimus, šypsosi pašnekovė.

Dėdė Jonas ilgai rašydavo ar skaitydavo, užsidaręs klėtelėje – čia leisdavo, kaip dabar pavadintume, kūrybines atostogas. Trys mergaičkėlės patyliukais prisilindavo prie klėties, pastuksendavo ir greit pasislėpdavo. Kaip šiandien prisimena – sugirgžda rankena, prasiveria sunkios durys. „Mergiūkštės, atekit!“ – nepiktai

Angelės teta Paulė (viduryje) su broliais: Kazimieru, Valentinu, Petru, Jonu ir anūkais Agniete bei Augustu. Puodžiūnuose. Apie 2001 m.

šūkteli dėdė. Visos gauna po saldainį. Kai vėl užsidarydavo dirbti, ritualą Angelė su sesėmis pakartodavo dar porą kartų. Trečiąsyk Jonas jau gražiai paprašydavo netrukdyti...

Įdienojus visa šeima susitikdavo prie pietų stalo. Būdavo šviežių kvapnių agurkų, pomidorų ir svogūnų salotų iš daržo, kažkas mėsiško ir visada – naminės duonos. Duonai Angelė ligšiol jaučia nuoširdžią, šventą pagarbą – šeima vertino kiekvieną trupinį. „Dar bobutė vaišindavo džiovintais obuoliukais, kartais net kriaušėmis. Mokėdavom gražiai, vaikiškai paprašyti. Bet pertekliaus nebuvo. Visiems padalijusi skanėstų, sakydavo *pasičėdyti* rytui ir pasiimti tiek, kiek suvalgysim“, – pasakoja. O su didžiausia šiluma moteris prisimena šeimos bendrystę. Ne tokia, kuri linksnuojama dirbtinai šypsantis... bet tikrą, kurios neapibūdinsi, o turi pajusti.

Kyburiai-Vaškai-Panevėžys

Pirmoji Angelės mokykla – Kyburiuose, iš kurios šiandien telikę griuvėsiai. Kaskart nuvažiavus į Porciunkulės atlaidus ir pamačius ant pagrindinės gatvės kampo vis labiau byrančią mokyklą, suspaudžia širdį. Prisiminė buvusias klasiokas: Gražiną Keršytę (Paliulienę), Albiną Breimerytę (Stuogienę), Jurgitą Živatkauskaitę (Janonę), Liną Milišauskaitę (Vaikšniene), Stanislavą Grigelionę... Mokėsi kartu jau Vaš-

kuose. Po aštuonių klasių Angelei patarė keltis į didesnę miestą, jei norinti ateityje siekti mokslo. Taip ir padarė – apsigyveno pas tetą ir baigė vidurinę jau Panevėžyje, nors tik geruoju atsimena ir Vaškų mokytojus: geografę Aldoną Valančienę, lituanistę Aldoną Meiliūniene, istoriką Stasį Valančių ir kitus. Džiaugiasi, kad mokykloje naujame mieste sutiko nairietę Rimą Kazulytę (Navalinskienę) – pažįstamas veidas padėjo nesijauti svetima. Vėliau, jau baigusi Vilniaus universitetą, kelyje taip pat ne sykį susidūrė su savo krašto žmonėmis. Spaudoje seka Pasvalio gyvenimą, kažkas viduje virpteli, išgirdus kraštiečių vardus. Ypač žavisi savo noru medžiagą apie gimtinę renkančiais kraštotyrininkais.

Jonas Mikelinskas ir Juozas Miltinis

Angelei įsiminė dėdės Jono žodžiai, kai sykį vėliau nei įprasta atvažiavo aplankyti į Ratkūnus: „Buvau užsukęs pas Miltinį!“ Tuomet tikrai negalvojo, jog ne vieną dešimtmetį paskirs šiai asmenybei tyrinėti, bet susidomėjo visam laikui. Šiandien palaiko ryšį su režisieriaus mokiniais – aktoriais Dalia Melėnaite, Gražina Urbonavičiūte, Asta Preidyte, Eleonora Koriznaite, Albinu Kėleriu... Jie – gyvasis Juozo Miltinio teatro mokyklos paveldas.

Su Pasvaliu Miltinis turėjo ir daugiau ryšių. Čia ne sykį pirmąjį

savo gyvavimo dešimtmetį lankėsi Panevėžio dramos teatras. Vienas iš vėlesnių gastrolėse Pasvalyje rodytų spektaklių „Pražūtingas apsvaigimas“ (pagal J. Grušą). Lankėsi kituose Šiaurės Lietuvos miestuose – Biržuose, Rokiškyje.

Jonas Mikelinskas ir Juozas Miltinis tada, kai Angelė buvo vaikas, susitiko pirmą kartą. Panevėžyje, Laisvės a. 24, reikėjo perduoti kokį tai laišką ar siuntinį, bet užsimezgė gilesnis ryšys. Juos vienijo meilė prancūziškai kultūrai – Juozas studijavo teatrą Paryžiuje, o Jonas Vilniuje prancūzų kalbą ir literatūrą. Taip pat abu mėgo dailę – ne vien teoriškai. Sovietmečiu ir vienam, ir kitam buvo sunku rasti bendraminčių. Visgi šiedu vyrai ir labai skyrėsi, dėl ko kildavo nemenkų diskusijų. J. Miltinis turėjo aiškų tikslą – kurti teatro bendruomenę,

šyda – kaip ir draugas, buvo ne iki galo suprasta, neatskleista asmenybė. Jo tekstai iki šiol kelia amžinus laisvės ir apsisprendimo, sąžinės ir tiesos klausimus.

Yra dalykų, tiesiog svarbesnių už visa kita

Angelės šeima iš gimtųjų Ratkūnų persikėlė gyventi į Puodžiūnus. Sodyba iki šiandien tebestovi, nors tėvelio jau nėra, o mama dukros rūpinasi Panevėžyje, arčiau savęs. Vaikystę primena Puodžiūnų *gryčia*, sodas, mamos prisirišimas. Tai ir Angelei neleidžia pamiršti gimtinės, nors gyvenimo ratas kartais įsuka, kažkur pradangindamas laiką ir širdies balsą... Tačiau vis sugrįžta į Pasvalio kraštą bent mintimis, o važiuojant į kapus Puodžiūnuose ar atlaidus Kyburiuose, mintis užplūsta vardai, veidai, vietos.

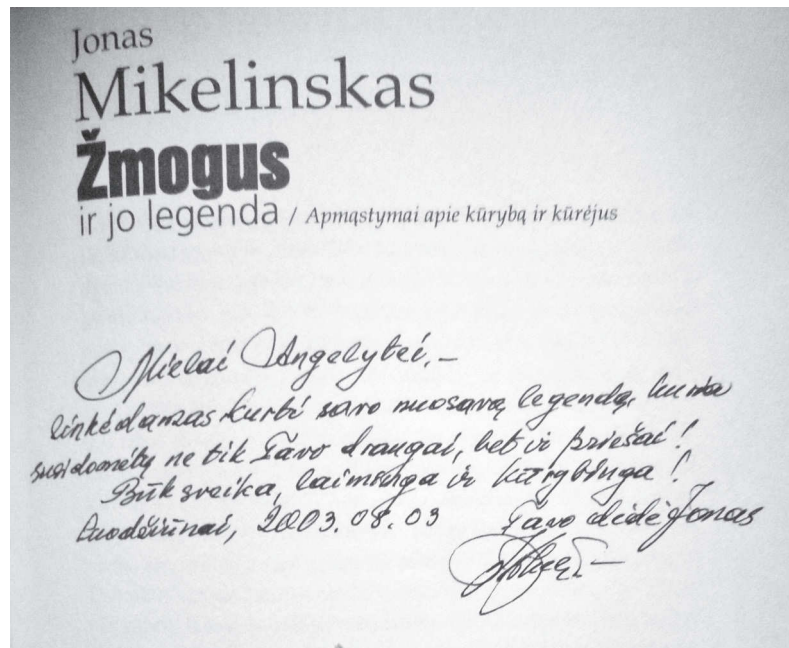
Kyburių pradinės mokyklos pirmokai su mamomis ir pirmąja mokytoja Felicija Baikienė. Angelė antroje eilėje. 1973 m.

ugdyti jaunuosius aktorius, jam buvo svarbu turėti daug žinių apie viską, kad galėtų jas perteikti jokio teatrinio išsilavinimo neturintiems, vaidybos meno besimokantiems gimnazistams. J. Mikelinskas, tuo tarpu, į savišvietą žvelgė nepragmatiškai – jei į ką nors gilindavosi, pasinerdavo iš esmės. Vienam labiau rūpėjo platybės, kitam – gelmės... Ir kiekvienas paliko savitą žymę pasaulyje. J. Miltinis padėjo ir sutvirtinti Panevėžio teatro pagrindus, ir išgarsino kultūrą. Nors buvo žemaitis, Panevėžyje pragyveno daugiau nei pusę amžiaus. Šis miestas neturi kitos tokios ryškios asmenybės, kuri būtų tapusi neatsiejama miesto identiteto dalimi. J. Mikelinskas taip pat paliko paslapties

Jungiamoji Mikelinskų giminės grandis – brolių Jono, Valentino, Kazimiero ir Petro sesuo Paulė Mikelinskaitė. Nors jau garbaus amžiaus, visus „sustyguoja“ ir neleidžia išsibarstyti, organizuoja susitikimus, kviečiasi į savo namus Vilniuje. „Paulė tikrai turi įgimtą gyslelę – sugėba „užnorinti“ ir priverčia suprasti, jog visiems susitikti yra būtina“, – kalba rašytojo dukterėčia.

– Asmenybių atmintis gyva tol, kol yra besirūpinančių, jas prisimenančių ir, ne mažiau svarbu – atmintį skleidžiančių žmonių, – tiki Angelė. Tiek apie Juozą Miltinį, Joną Mikelinską, tiek ir mūsų pačių artimuosius.

Asmeninio albumo nuotr.

Rašytojo Jono Mikelinsko dedikacija dukterėčiai Angelei.

Rašytojo Jono Mikelinsko (trečias iš dešinės) apdovanojimo Gabrielės Petkevičaitės-Bitės atminimo medaliu „Tarnaukite Lietuvai“ proga. Juozo Miltinio dramos teatras. 2014 m. Virginijaus BENAŠO nuotr.